

Turna Teleği • Mehmet Ali Öksüz

Genç Kitaplar • Roman • 216 sayfa • Önerilen sınıflar: 6, 7, 8, Lise
DOĞA ve EVREN • ZAMAN ve MEKÂN • DUYGULAR • ERDEMLER
köy yaşamı • göçmen kuşlar • aile • efsaneler • doğa • turna • nesillerarası iletişim •
kardeşlik • ayrılmış ebeveyn • büyümek • masallar • hayvan sevgisi • yalnızlık • sevgi •
mevsimler • özlem • yolculuk • bilgelik • hikâye anlatıcılığı

Eğitimci, yazar **Mehmet Ali Öksüz**, ilk romanında, bilinmez bir coğrafyada var olmaya çalışan bir çocuğun masalsi hikâyesini anlatıyor. Hayatın kötü sürprizlerine, zorlu kışların götürdüklerine, doğanın tilsimiyle tutunmayı başaran bir çocuğun hikâyesini... Özlemin, yalnızlığın, büyüme sancılarının yarattığı kara bulutları, bir turnanın kanadındaki sevgi ve iyilik dağıtıyor.

Bahrata'nın ulu dağlarının yamacındaki bir köyde yaşayan Ati, uzaklara giden babasının, sonra da kardeşlerini de alıp evi terk eden annesinin ardından yapayalnız kalır. Görkemli doğaya ve bilge İnşu Ana'nın masallarına sığınır. Tıpkı kendisi gibi, sürüsünden ayrı düşen yaralı bir yavru turnayı sahiplenir. İyileştirmeye çalıştığı turnanın, sonraki göç mevsimine kadar kanatlanmasını hayal eder. Baharın gelişi, hem Ati'nin hem de turnanın ailelerine kavuşmalarını sağlayacak mıdır?..

TARTIŞMA KONULARI...

- 1- Roman başlarken ilk 10 sayfa size nasıl bir izlenim verdi? Yazarın anlatımında neler dikkatinizi çekti?
- 2- 11 yaşında bir çocuk olarak Ati'nin yaşam kültürüyle kendinizinkini karşılaştırın. Ati'nin ve sizin yaşam ritmlerinizin belirleyici unsurları neler?
- 3- Ati neden özlem duyduğu, yolunu gözlediği annesini babasına sormuyor, annesi hakkında konuşmuyor? Ailenin geride kalan iki üyesi olarak birbirlerine tutunacaklarına baba ile oğulun arasındaki soğukluğun nedenleri neler? Aralarındaki mesafe, kişilik özellikleriyle açıklanabilir mi?
- 4- Huyam, Nehele ile evlenerek Ati'yi cezalandırmış olmuyor mu? Bir baba nasıl olur da oğlunu üvey annesinin horlamasından korumaz? Yoksa Huyam, Nehele'nin Ati'ye karşı olumsuz tutumunun farkında değil mi?
- 5- İnşu Ana'nın ve Bilge Mur'un romandaki değeri ne? İnşu Ana'nın anlattığı hikâyeler nasıl yorumlanmalı? Yaşlı İnşu Ana'nın Arz bebeği sahiplenmesi köylülerin hayata bakışı hakkında ne tür ipuçları veriyor?
- 6- Ati'nin kişilik özellikleri neler? Kardeşi Min'le arasındaki ilişkiyi irdeleyin. Min'in öz kardeşi olmadığını öğrendiğindeki tutumu neyin göstergesi?
- 7- Nehele ve Huyam arasındaki ilişkide neler dikkat çekiyor? Nehele'nin 11 yaşındaki Ati'ye düşmanca davranışları nasıl yorumlanmalı?
- 8- Huyam'la ilişkisi ve yaşam koşulları göz önüne alındığında, Nehele'nin kendisine başka bir aile bularak kente göçmesi sizce ne kadar doğal ya da haklı?
- 9- Huyam Nehele'nin Ati'nin köyde yalnız kaldığını haber veren mektubunu aldığı anda neden öfkeleniyor? İlgî göstermediği, ihmal ettiği oğluna karşı esas suçlu kendisi değil mi? Sizce Huyam kente çalışmaya gitme aşamasında nasıl davranmalıydı?
- 10- Romanda hikâyelerin ve hikâye anlatıcılarının yeri ve değeri ne? Masallar, hikâyeler yaşamın neresinde; hikâye olmaktan öte bir anlamları ve işlevleri olabilir mi?
- 11- Turna neleri simgeliyor? Ati'nin yıl boyunca ona bir isim vermemiş olması nasıl açıklanır? Yazar, turnanın her yıl, göç yolunda Ati'yi ziyaret etmesi ayrıntısını romana neden eklemiş olabilir?

- 12- Geri dönen annesine ve kardeşlerine kavuşmuşken bu kez de babasından ayrılmak zorunda kalması Ati için bir başka ceza olarak yorumlanabilir mi? Neden hep Ati bedel ödemek zorunda kalıyor?
- 13- Romanda Ati'nin büyüme hikâyesi hangi ilişki biçimleriyle anlatılıyor? Bu büyüme yolculuğunda Ati'nin kişiliğini belirleyen en temel duygular neler?
- 14- Romanda insan ve doğa ilişkileri nasıl anlatılmış; doğanın döngüsü yaşamı nasıl belirliyor? İnsanların hayvanlarla ilişkilerinde ve doğayla bütünleşmelerinde sizi en çok etkileyen ya da anlamakta zorluk çektiğiniz ayrıntılar neler?
- 15- Sizce romanın sonunda Şinsin, ikizler ve Ati'ye ne oldu? Siz romana nasıl bir son yakıştırırsınız?

YARATICI ETKİNLİKLER...

Çalışmaların çoğu online / çevrimiçi ortamda, ekran başında da gerçekleştirilebilir.

- **Resimleme:** Yazarın evleri, patikaları, bulutları ile şiirsel bir dille betimlediği Hundabek Dağı'nı, nehri, Bahrata'yı, doğayı ve buralardaki doğal yaşamı gözünüzde canlandırduğunuz biçimiyle resimleyin. Resimleri "Doğaya Övgü-Turna Teleği" isimli bir sergide paylaşın.
- **Albüm:** Önce turnaların hangi geleneklerde, dinlerde, kültürlerde kutsal sayıldığını ve nedenlerini, ikinci aşamada da turnagilleri ve türlerini araştırın. Nerelerde yaşadıklarını, simgesel değerlerini, yaşam döngülerini ve koşullarını inceleyin. Bu romanda olduğu gibi resim, müzik, edebiyat, hatta dans gibi sanat dallarında nasıl yer aldıklarını eserler üzerinden açıklayın. Bulgularınızı değişik türlerin görselleriyle, sanattaki yansımalarıyla birlikte fiziki ya da dijital bir albümde toplayın.
- **Yazma:** Herkes romandan seçtiği bir cümleyle başlayan kısa bir hikâye ya da masal yazsın. Yazılanlar sınıfta okunurken öğrenciler her birine 1-5 arasında puan versin. En yüksek puanı toplayan 4 hikâye okulun yayın organlarında yayınlansın.
- **El işi:** Kâğıttan rengârenk turna kuşları yapın. İplerin ucuna takın ve sınıfın hatta koridorların uygun yerlerinde tavandan sarkıtın. Altından geçenlerin yarattığı hava hareketiyle uçuyor gibi görünsünler.
- **Araştırma:** İnşu Ana karakterinin Anadolu'da ya da geçmiş uygarlıklarda karşılığı olabilir mi? Tarihte hikâye anlatıcılığı kültürü nerelerde ve nasıl karşımıza çıkıyor? Toplumlardaki yeri, değeri ne; ne tür konular hikâyeleştirilmiş? Günümüzde bu kültür nerelerde ve nasıl yaşatılıyor? Modern karşılığı ne olabilir? Sınıfça araştırın. Bulguları bir rapor biçiminde düzenleyin.
- **Video:** Romanda insan-doğa ilişkisi şiirsel bir dille işlenmiş. Anlatılan doğal yaşamdan esinlenerek, günümüz insanının doğayla ilişkisini ve geleceğin nasıl etkileneceği konularını sınıfça tartışın. Tüm konuşmaları akıllı telefonla videoya kaydedin. Doğayla iç içe, başka bir hayat mümkün olabilir mi; mümkün olsa kim nerede yaşamayı seçer? Doğadan uzaklaşmak hangi tehlikeleri yakınlaştırıyor? Kentte yaşayan da doğayla yakınlaşabilir mi? Bunların ve benzeri soruların yanıtlarını açık yüreklilikle irdeleyin. Aradan bir hafta geçtiğinde videoyu sınıfça izleyin ve değişen, gelişen, yenilenen düşüncelerinizi paylaşarak zihinsel bir yolculuk yapın.
- **Canlandırma:** Gönüllü öğrencilerle Ati'nin Huyam'la, Huyam'ın Nehele'yle, Şinsin'in Ati'yle, Nehele'nin Ati'yle yüzleştiği canlandırmalar yapın. Gelişmelerin karakterler üzerindeki etkilerinden yola çıkarak romanda yazılmayan konuşmalarla tarafları yüzleştirin. Bu uygulamalar, hikâyenin okurda uyandırdığı izlenim ve duyguları ortaya serecek bir fırsat olarak düşünülmeli, canlandırmalar özgür bir yaratıcılıkla gerçekleştirilmeli. Her canlandırmadan sonra tarafların tutum ve yaklaşımlarını irdeleyin.
- **Müzik:** Okuyup bitirdikten sonra öğrenciler gözünü kapatıp bir dakika boyunca hikâyeyi düşünsün. Bu kitap kimde, nasıl bir izlenim bıraktı? Yaşananlar ayrı ayrı herkesin zihninde ne tür resimler, nasıl sesler oluşturdu? Hikâyeye en uygun müzikler neler olabilir; sinemaya uyarlansa hangi müzikler tercih edilir? Bu kitabın karakterine en uyan müzikleri bulmak için gruplar halinde çalışın. Bakalım, ortaya ne tür müzikler çıkacak? Her grup, hikâyenin seçtiği bir bölümünü önerdikleri müzik eşliğinde okuyarak metinle uyumunu sergilesin.